

Públic

PER QUÈ LA CLASSE TREBALLADORA VA VOTAR EL PARTIT DEL BRÈXIT

Vicenç Navarro

19 de desembre del 2019

La notícia més cridanera de les eleccions britàniques d'aquest passat 12 de desembre és que la majoria absoluta al Parlament Britànic aconseguida pel Partit Conservador no s'hauria produït sense el vot massiu d'amplis sectors de la classe treballadora britànica a aquest partit, una situació similar a la que va tenir lloc als EUA en les eleccions presidencials del novembre del 2015, que van donar com a resultat la victòria de Trump. La previsible resposta de l'establishment mediàtic liberal espanyol ha estat atribuir la victòria del Partit Conservador a un rebuig del programa del Partit Laborista, percebut com a excessivament esquerranós (l'editorial d'*El País* del 14.12.19 el va definir com a paleoesquerrana), fet a partir del qual s'encoratja les forces progressistes que aprenguin del que ha passat i tornin al centre (que vol dir al socioliberalisme).

Les dades, però, no confirmen aquesta lectura del que ha succeït. En realitat, les enquestes fiables afirmaven que la gran majoria de les propostes del Partit Laborista eren valorades positivament per la majoria de la població. Segons l'enquesta de YouGov (companyia altament prestigiosa en cercles d'anàlisi d'opinió), el 64% de la població estava d'acord, per exemple, a apujar els impostos sobre la renda a les persones que guanyen anualment més de 80.000 lliures (equivalents a més de 95.000 euros). Al seu torn, el 56% estava a favor de la nacionalització dels ferrocarrils i de les companyies d'aigua, d'energia i de gas (mesura definida com a antigalla per l'articulista neoliberal d'*El País* Xavier Vidal-Folch); el 54% estava a favor que els treballadors i empleats d'una empresa ocupessin un terç del seu òrgan executiu; el 81% donava suport a un augment de la despesa pública sanitària d'un 4,3%; un 73% donava suport a un creixement del salari mínim a 10 lliures esterlines per hora (uns 12 euros); un 59% estava a favor d'un New Green Deal, i així un llarg etcètera. No és creïble, per tant, que el programa del Partit Laborista espantés la població. Va espantar les classes benestants, però no les classes populars.

Quina va ser la causa, doncs? Va ser el Brèxit, és a dir, sortir o no de la Unió Europea. Aquest va ser el tema central de la campanya i la població ho sabia. I el candidat conservador es va centrar gairebé exclusivament a ressaltar que portaria a terme la sortida del Regne Unit de la Unió Europea (UE), tal com la població havia votat en

referèndum el 23 de juny del 2016. Aquell dia la sorpresa va ser que la majoria de la classe treballadora va votar a favor de sortir de la UE. En realitat, el resultat va ser força equilibrat aleshores, amb la meitat de la població de renda superior a favor de la permanència, i amb la meitat de la població de renda inferior en contra (el resultat global va ser d'un 51,9% de la població en contra de continuar a la UE, i d'un 48,1% a favor de continuar-hi). Però va ser interessant veure que, dins de la classe treballadora, els que estaven més a favor del Brèxit van ser els aturats i aquells que no tenien feina. En aquell referèndum es va veure, així doncs, una relació directa entre nivell de renda i suport a la permanència a la UE. A més renda, major suport a la permanència.

Per què la classe treballadora va votar a favor del Brèxit en el referèndum del 2016 i ara ha donat suport al partit del Brèxit?

L'explicació més freqüent d'aquest comportament en el referèndum (explicació que també ha estat donada per part d'alguns teòrics d'esquerres) és que les classes menys educades van votar en contra de la permanència i les més educades van votar-hi a favor. Aquesta visió –derivada dels treballs sobre capital humà de Bourdieu a Europa i Lipset als EUA– està molt generalitzada als cercles de l'establishment politicomediàtic del país i reflecteix un cert menyspreu cap a aquells sectors de la població que no combreguen amb la saviesa convencional d'aquest establishment (que estava a favor de la

permanència a la UE), que són definits com a ignorants o poc educats i mancats de cultura (el famós capital humà).

El comportament electoral de la classe treballadora és lògic i previsible

Però no ens trobem davant d'una qüestió de capital humà. Vegem el perquè del rebuig a la UE. I per a això cal tenir en compte que el projecte d'establir la Unió Europea no ha estat popular entre les classes treballadores de l'Europa Occidental. Només cal recordar que a pràcticament tots els països europeus a on es va sotmetre a referèndum la fallida Constitució Europea (França, Països Baixos i Luxemburg), la classe treballadora va votar-hi en contra de forma molt majoritària. A França, el 79% de treballadors manuals, el 67% dels treballadors de serveis i el 98% dels treballadors sindicalistes van votar-hi en contra; als Països Baixos ho van fer el 68% dels treballadors; i a Luxemburg el 69% dels treballadors. I el que és també interessant és que als països a on no hi va haver referèndums però es va preguntar a la població què hauria votat en cas d'haver-n'hi es van registrar xifres similars: a Alemanya, el 68% dels treballadors manuals i el 57% dels treballadors de serveis estaven en contra d'aquella constitució; a Dinamarca ho estaven el 72% de treballadors manuals; i a Suècia ho estaven el 74% de treballadors manuals i el 54% dels treballadors de serveis. I tota l'evidència que existeix mostra que aquesta animositat vers la UE no ha baixat. Al contrari, ha augmentat.

I el que és també interessant és que les associacions patronals, el gran capital i les classes mitjanes de renda alta i mitjana alta (professionals amb educació superior) estaven aleshores, i continuen estant ara, a favor de la UE.

Repeteixo, això té molt poc a veure amb el nivell de capital humà i amb els que sostenen la tesi que la classe treballadora no està dotada d'aquest capital i, per tant, és més vulnerable a ser entabanada per demagogs o figures semblants. I si analitzem les dades en la distribució de les rendes veiem dues coses. Una és que en cadascun d'aquests països –inclòs el Regne Unit– hi ha hagut un clar descens, des que es va fundar la UE, del percentatge de les rendes derivades del treball sobre el total de rendes (aquest fet és fins i tot més accentuat als països de l'Eurozona), cosa que es deu a la imposició de les polítiques neoliberals (i dic imposició perquè no estaven als seus programes electorals) per part dels partits governants. El descens d'aquesta massa salarial va ser el reflex d'un descens de l'estabilitat i de la qualitat dels llocs de treball per a la majoria dels treballadors, un descens en què la desregulació de la mobilitat del capital i de la força del treball que ha caracteritzat l'establiment de la UE va jugar un paper clau.

Però aquest descens no va ser uniforme, ja que, juntament amb l'augment de les rendes derivades del capital hi va haver un creixement

dels salaris del sector professional assalariat d'alt nivell educatiu, i es va accentuar encara més la polarització social, per la qual cosa la classe mitjana alta cosmopolita va ser un dels sectors beneficiats d'aquesta mobilitat i globalització (europeïtzació), un fenomen que va afectar molt negativament la qualitat de vida i el benestar de les classes populars, ja que al deteriorament del seu salari i condicions de treball s'afegia la destrucció i pèrdua de la protecció social com a conseqüència de les retallades dels seus drets socials (amb les retallades de la despesa pública social) resultat del neoliberalisme que imperava a les institucions europees. És totalment lògic (i no té res a veure amb la seva suposada manca de cultura o educació) que aquestes classes treballadores estiguin en contra de la globalització econòmica i contra la Unió Europea, i que tinguin por que els immigrants els prenguin el seu lloc de treball (o que els abarateixin el sou, ja que és ben sabut que l'empresari s'aprofita de tenir treballadors immigrants per tal d'abaixar els sous de la seva empresa).

Cal afegir que un altre element clau de la seva inseguretat és la por a perdre la seva identitat. El nacionalisme és la resposta identitària previsible enfront de l'internacionalisme de la globalització liberal. Avui, el liberalisme, la ideologia dominant, i la democràcia liberal estan deslegitimats en els sectors més victimitzats per l'aplicació de les polítiques públiques neoliberals. Per tant, era lògic i previsible que guanyés el Brèxit al Regne Unit, quelcom que també podria passar a

d'altres països. Per això, com ja he indicat, és comprensible el sorgiment d'un nacionalisme identitari que representa el desig que no es dilueixi la pròpia identitat, i encara més si es veu els immigrants com una variable que danya la seva seguretat. Així doncs, el racisme i el classisme no són la causa, sinó la conseqüència d'aquesta inseguretat. Per a revertir el primer cal resoldre el segon. Del que fins i tot amplis sectors de les esquerres no semblen ser conscients és que l'auge de la ultradreta no és una conseqüència de l'augment del racisme, del nacionalisme i del masclisme. Aquest augment és la conseqüència i el símptoma de la principal causa: la inestabilitat i inseguretat que afecta els sectors més vulnerables de la població. Sense anar gaire lluny, a Suècia va sorgir un partit d'ultradreta a partir de l'aplicació que les dretes liberals i conservadores van fer de legislació neoliberal, la qual va causar un gran deteriorament del mercat laboral, origen del gran creixement de la ultradreta.

I això explica en gran part el Brèxit. L'establishment britànic (des de la City al gran món empresarial, passant per les classes mitjanes professionals) estava a favor de la UE, mentre que gran part de la classe treballadora hi estava en contra. El Partit Conservador va guanyar a indrets del Regne Unit a on no ho havia fet mai abans, ciutats i regions amb majoria de classe treballadora industrial (incloses les conques mineres) del nord i l'oest d'Anglaterra (que havien votat a favor del Brèxit). Ha estat, doncs, una protesta de les víctimes del

neoliberalisme, que les ha danyat. Sembla paradoxal que hagin votat el partit que ha portat a terme aquestes polítiques, però la gran astúcia de Boris Johnson ha estat, precisament, la de presentar-se com l'antiestablishment, fins i tot contra el seu partit, el Partit Conservador. Trump també es va presentar (i va guanyar) com la veu de l'antiestablishment, tant del Partit Republicà com del Partit Demòcrata, i aquesta és la raó per la qual el van votar grans sectors de la classe treballadora.

El Brèxit podria produir-se a d'altres països de la UE

La ideologia neoliberal ha estat la dominant a les institucions de governança de la UE, des del Consell Europeu fins al Banc Central Europeu, passant per la Comissió Europea i el Parlament Europeu. I tal com era previsible, la seva aplicació al llarg d'aquesta comunitat ha tingut un impacte molt negatiu en la qualitat de vida i el benestar de les seves classes populars. L'evidència és clara. En un recent estudi, el professor Javier Arregui, del UPF-JHU Public Policy Center, documenta i analitza qui ha guanyat i qui ha perdut amb l'establiment de la UE ("Ganadores y perdedores en el proceso de integración: repensando la Unión desde una perspectiva de ciudadanía europea"), anàlisi que corrobora els resultats d'estudis anteriors: les desigualtats socials han crescut a pràcticament tots els Estats de la UE, amb un augment en el creixement de les rendes de les classes més benestants a costa d'un

descens en les rendes de les classes populars. Aquest és el fruit del neoliberalisme, que ha estat promogut pels principals mitjans d'informació espanyols durant tots aquests anys, els mateixos que ara acusen el Partit Laborista de tenir un programa econòmic i social extremista –suposada causa de la seva derrota–, mentre silencien que la principal causa va ser l'ambivalència que aquest partit va mostrar cap al Brèxit. Mentrestant, aquests mitjans continuen aconsellant l'aplicació de les polítiques públiques neoliberals que estan causant un gran rebuig cap a la Unió Europea que ells mateixos han promogut. L'única solució hauria estat un canvi de 180° de les polítiques dutes a terme per l'establishment de la UE, cosa que és improbable que passi en un futur pròxim. De fet, aquest establishment s'està movent més i més cap a la dreta. La pèrdua de legitimitat és inevitable, i s'obre un futur molt incert. Així de clar.